

Čís. 14.

Předražování (cís. nař. ze dne 24. března 1917 čís. 131 ř. z.).

Kmín jest předmětem spotřeby, chráněným proti předražování.

Přemrštěnost ceny nelze o sobě ospravedlniti tím, že docíleno jen zisku za míru obvyklého, nebo že bylo lze docíliti zisku ještě daleko vyššího.

Při posudku přiměřenosti ceny není bez významu, zda jedná se o velkoobchodníka či maloobchodníka.

Také obchodník musí nésti poměrné snížení životní a spotřební úrovně za mimořádných válečných poměrů a není mu dovoleno, by zvýšené náklady své životní spotřeby přestě přesunul na odběratelstvo.

(Rozh. ze dne 22. února 1919, Kř 15/19.)

Nejvyšší soud jako soud zrušovací vyhověl po ústním líčení zmatečné stížnosti státního zastupitelství do rozsudku zemského trestního jako nalézacího soudu v Praze, jímž byl obžalovaný dle § 259 čís. 3 tr. ř. sprostěn obžaloby pro přečin dle § 20 č. 2 lit. b) cís. nař. ze dne 24. března 1917 č. 131 ř. z. a zrušiv rozsudek jako zmatečný vrátil věc nalézacímu soudu, by ji znova projednal a rozhodl.

Důvody:

Rozsudek shrnuje své důvody pro sprostění obžalovaného ve slova, že zisk obžalovaným při dalším prodeji docílený nepřesahuje ani za míru obvyklé meze zisku samostatného protokolovaného obchodníka a že v tomto případě nemůže býti ani řeči o využitkování mimořádných poměrů válkou přivoděných, ani o tom, že cena obžalovaným požadovaná byla zřejmě přemrštěná. Důvod na prvním místě uvedený by arci nepostačil, aby vyloučena byla vina dle § 20 cís. nař. ze dne 24. března 1917 čís. 131 ř. z. Neboť obvyklost zisku dle měřítek mírových není směrodatna pro poměry vyvolané válkou, jež z ohledů na celek vyžádala si jistého omezení výdělečných snah obchodníků, které, kdysi celkem volny, řídily se jen výsledky soutěže a hospodářských zákonů o vlivu poptávky a nabídky na utváření se cen. Nařízení proti předražování a jich výklad jsou oproti tomu na stanovisku, že ten, kdo prodává předměty obecně potřebné, smí bez kolise s těmito předpisy požadovati jen tu cenu, jež jeho nabývací resp. výrobní náklady, čítajíc v ně i náklady na režii, nepřevyšuje o více, nežli činí zisk »spravedlivý«, »slušný«, »občanský«. Nesejde tedy objektivně na tom, byl-li zisk v tom kterém případě vskutku požadovaný větším či snad dokonce menším zisku za míru obvyklého, neboť i zisk za míru obvyklý mohl býti na př. při zboží vzácnějším nebo v obchodě s malou soutěží pracujícím neslušně velký, aniž může platiti za sankcionovaný pouze proto, že za míru nebyl stíhán. Ovšem mohla by ona okolnost býti závažná po stránce subjektivní, neboť skutková podstata přečinu, z něhož jest obviněn obžalovaný, předpokládá v mezích daného případu úmyslné požadování cen, o kterých požadující musí aspoň věděti, že jsou zřejmě přemrštěny, a to za využití mimořádných poměrů válkou způsobených, tedy za účelem dosažení nemírného zisku. Bylo by tedy z tohoto stanoviska ovšem bývalo nutno zjistiti, jaký byl obvyklý

mírový zisk ve velkoobchodě kmínem, posouditi jeho přiměřenost s hlediska poměrů nynějších a zjistiti konečně, byl-li si obžalovaný, požaduje 17 K za 1 kg kmínu nakoupeného po 14 K, vědom, že žádá zisk zřejmě nepřiměřený, jakož i činil-li tak, využívaje poměrů válečných. Ve směru tomto scházejí však v rozsudku zjištění skutková. Z okolností soudem nalézacím na odůvodněnou sprostění obžalovaného dále uvedených stačila by ovšem každá o sobě, by vyloučena byla vina dle § 20. Soud nalézací poukazuje v té příčině k tomu, že obžalovanému bylo v listopadu 1917 nabízeno na pražské plodinové burse za 1 kg kmínu 50 K i více a že tržní cena kmínu pohybovala se kolem 11. listopadu 1917 na pražské plodinové burse mezi 80—90 K. Uplatňuje-li proti prvému předpokladu zmateční stížnost státního zastupitelství důvod zmatečnosti dle § 281 č. 5 tr. ř., není sice odůvodněna, neboť dle kontextu rozsudkových důvodů je předpoklad ten skutkovým zjištěním, nabytým arci bez dalších pramenů seznání na podkladě tvrzení obžalovaného, k tomu však byl soud nalézací nesporně oprávněn. Leč využití mimořádných poměrů válkou způsobených není ještě vyloučeno tím, že bylo obžalovanému lze prodati za cenu ještě, byť i sebe značněji, vyšší. Také kdo odolá pokušení, obohatiti se ziskem ještě větším, dopouští se přece přečinu dle § 20, je-li i zisk jím požadovaný zřejmě přemrštěn a dosaženo-li ho jen proto, že tržní poměry válkou vyvolané umožnily prodávati za ceny zřejmě přehnané. Zase tedy nutno k posouzení, bylo-li tomu tak v případě přítomném, vrátiti se k otázce, který čistý zisk byl zde přiměřen. Ve směru tom rozsudek odvolává se pouze na posudek cenové zkušebny, dle níž obžalovaným dosažený hrubý zisk činil 21 proc., směl však činiti jen 8 proc. a byl proto zřejmě přemrštěný. To také přijímá soud za prokázáno a spokojuje se s tímto stanovením hrubého zisku v procentech ceny nákupní. Než postup tento není ve shodě s požadavky práva; neboť třeba za účelem posouzení, byla-li požadovaná cena zřejmě přemrštěna, zjistiti zisk čistý a to cifrou absolutní. Požadavku tomuto nečiní rozsudek zadost, nevyslovuje-li se s určitostí o jednotlivých srážkových položkách obžalovaným uplatňovaných a nezjišťuje-li sám výše hrubého a čistého zisku ani poměrné částky, připadající snad na obchod inkriminovaný z nákladů na obecnou režii podniku obžalovaného, o němž rovněž není zjištěno, jaký význam příslušel inkriminovanému obchodu v celkovém jeho obratu. Jest patrné, že plně zaměstnaný velkoobchodník pracující v měřítku rozsáhlém a vydělávající i při menším zisku poměrném obnosy absolutně veliké, nesmí slušně a spravedlivě požadovati při jednotlivém obchodě zisk takový, na jaký smí naopak činiti nárok obchodník, jemuž válkou přivoděné okolnosti dovolují výdělky jen pořádku a nepravidelně a jenž snad oprávněnou snahou, udržeti si zákazníky a schopnost soutěže za poměrů poválečných, nucen je udržovati svá obchodní zařízení se značnějšími náklady režijními. Ve všech těchto směrech scházejí tedy spolehlivé podklady pro použití práva materiálního i nutno již proto zrušiti rozsudek dle § 288 č. 3 tr. ř. a vrátiti věc k novému projednání do stolic prvé. Ostatní vývody zmateční stížnosti jsou věcně vyřízeny již tím, co shora uvedeno. Jen tolik budiž podotčeno, že stížnost zmateční není v právu, pokud vytýká rozsudku, že přiznává obžalovanému vyšší zisk s ohledem na exorbitantní stoupnutí cen veškerých životních potřeb, s jejichž zcela neobyčejně zvýšenými cenami také obžalovaný musil počí-

tati. Stanovisko toto jest správné. Obžalovanému, jenž nemohl se vymknouti nutnosti, platiti své životní potřeby obnosy namnoze mnohokrátě zvýšenými, musí arci býti přiznána spotřeba absolutně vyšší a smí tedy přiměřeně také čisté jeho zisky býti větší. S druhé strany ovšem nutno také na obžalovaném žádati, aby stejně jako příslušníci ostatních vrstev obyvatelstva nesl poměrné snížení své životní a spotřební úrovně; nesmí tedy obžalovaný prostě přesunovati zvýšené náklady své životní spotřeby na své kupce, resp. spotřebitele. Nalézti měřítko oběma požadavkům in concreto vyhovující, bude věci uvážení soudu nalézacího. Konečně budiž vzhledem k opačnému tvrzení odvodu obžalovaného na stížnost zmateční podotčeno, že kmín zcela nepochybně dlužno čítati k předmětům spotřeby, na něž se vztahuje § 20 cit. nař. § 1 nařízení tohoto vymezuje pojem předmětů spotřeby v ten smysl, že jsou to movité věci sloužící bezprostředně nebo nepřímou životním potřebám lidí a domácích zvířat. Že pod pojem tento v nejpřednější řadě spadají veškeré potraviny, nemůže býti sporno. Kmín pak rovněž nesporně slouží k přípravě pokrmů, sám s nimi jsa požíván, a je jakožto koření tím nevyhnutelnějším v době, kdy potraviny začasté velmi pochybné podstaty nutno přídavkem koření a podobných ingrediencí činiti požitelnějšími.

Čís. 15.

Předražování (cís. nař. ze dne 24. března 1917 čís. 131 ř. z.).

Nakoupeno (§ 23 čís. 3) jest, jakmile stala se dohoda o podstatných kusech smlouvy. Lhostejno, že kupitel měl dle § 10 povolení k nákupu, že prodatel nebyl pro svou osobu s to, smlouvě dostáti, a že přičiněna doložka o nezávaznosti nabídky a přijetí.

(Rozh. ze dne 22. února 1919, Kr I 6/19.)

Nejvyšší soud jako soud zrušovací zavrhl po ústním líčení zmateční stížnost obžalovaného do rozsudku zemského trestního soudu jako nalézacího v Praze, jímž byl stěžovatel vinným uznán přečinem dle § 23 čís. 3 cís. nař. ze dne 24. března 1917 čís. 131 ř. z.

Důvody:

Zmateční stížnost uvádí za důvody zmatečnosti důvody dle č. 9 lit. a) a 10 § 281 tr. ř., provádí však jen prvý z nich. Nelze jí vyhověti. Stížnost tvrdí v podstatě, že nemělo býti předpokládáno, že došlo mezi obžalovaným a H. ke koupi řízků, a to již z toho důvodu, že zboží to prý ve skutečnosti vůbec neexistovalo. Především není v tomto ohledu stížnost zmateční provedena po zákonu, neboť vychází z předpokladů, jež nejsou převzaty ze závazných pro soud zrušovací zjištění rozsudkových. V rozsudku totiž naprosto není zjištěno, že by zboží, t. j. řízky řepní nebyly existovaly vůbec, rovněž ne, že by byl obžalovaný obchod uzavřel nezávazně. Nad to je však otázka ta po stránce právní bez významu. Byla by snad závažna, kdyby bylo zjištěno, že byla koupě od základu neplatná, poněvadž arci předmětem jejím mohly býti jen věci in commercio. Že řízky, věc zastupitelná, existují in genere a nejsou extra commercium, je však nesporno. Neměl-li snad řízků auktor obžalovaného a nesplnil-li